

KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

Yhteistyön maakunta

**REGIONAL COUNCIL OF
CENTRAL OSTROBOTHNIA**

Yhteistyön maakunta

**KESKI-POHJANMAAN LIITON
TAVOITTEET
HALLITUSOHJELMAAN
2023-2027**

TAVOITEOHJELMA .10.2022

KESKI-POHJANMAAN LIITON TAVOITTEET HALLITUSOHJELMAAN 2023-2027

Tulevalla hallituskaudella korostuu laajasti erilaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin vastaaminen. Alueet, jotka kykenevät edistämään elinvoimaisuuttaan sekä kykenevät tunnistamaan, kehtämään ja muuntautumaan alati lisääntyvien globaaleihin ja yhteiskunnallisiin rakenteellisiin muutoksiin, vahvistuvat ja säilyvät voittajina.

Keski-Pohjanmaan liitto näkee tärkeänä, että hallitusohjelma 2023-2027 on luonteeltaan strateginen ohjelma-asiakirja, joka ohjaa yhteiskunnallista toimintaa ja kehittymistä. Ohjelman toimeenpanosta ja operatiivisesta toiminnasta tulee sopia maakuntien liittojen ja keskushallinnon välisessä neuvottelussa ohjelmaa toimeenpantaessa.

Seuraavat tavoitteet tukevat toteutuessaan kehtävällä tavalla Suomen alueellista elinkeinopolitiikkaa ja kilpailukykyä sekä lisäävät Keski-Pohjanmaan kansainvälistä näkyvyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Keski-Pohjanman maakunnan hallitusohjelma 2023-2027 tavoitteet muodostuvat seuraavien keskeisten periaatteiden mukaisesti:

YKSILÖIDYT HALLITUSOHJELMATAVOITTEET 2023-2027

1. EU:n koheesiopolitiikan ja maatalouspolitiikan tulee hyödyttää harvaan asuttuja maakuntia

Hallituksen tulee varmistaa, että Euroopan unionin komissiossa valmisteltavat koheesiopolitiikan sisällöt ja linjaukset hyödyntävät parhaalla mahdollisella tavalla myös harvaan asuttuja ja syrjäisten seutujen maakuntia.

Hallitus turvaa EU:n koheesiopolitiikassa Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien aluekehitysrahoituksen tason sekä harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisaseman ja tukien pysyvyyden. Kansallisessa jaossa on noudatettava EU:n rahoitusmekanismin allokaatiokriteereitä, kuten harvan asutuksen yleiskriteeristöä ja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden (NSPA) erityisperusteita.

Hallitus vahvistaa harvaan asuttujen maakuntien elinvoimaisuutta ohjaamalla kansallista ja EU-rahoitusta tarpeisiin, jotka ovat jäämässä jälkeen muun Suomen kehityksestä. Tällaisia tarpeita Keski-Pohjanmaalla ovat esimerkiksi tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoituksen tason nostaminen neljään (4) prosentin tasoon, osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen monimuotoisuuteen perustuvaa koulutusta kehittämällä sekä uusien innovaatioiden ja elinkeinoelämän kasvun mahdollistaminen.

2. Toimiva elinkeinopolitiikka vahvistaa maakunnan kasvua

Suomi tarvitsee vientiä ja Keski-Pohjanmaa on vientimaakunta. Keski-Pohjanmaan maakunnan on oltava houkutteleva alue koti- ja ulkomaisille yrityksille, sijoittajille ja osaajille. Maakunnan ulkoa alueelle suuntautuvalla yritysten investointirahoituksella mahdollistetaan suurhankkeiden edistyminen ja elinkeinojen kehittyminen.

Hallituksen tulee varmistaa, että yritysten toiminnan sääntely ja verotus on johdonmukaista ja ennakoitavaa. Säädös- ja verotusmuutoksia tehtäessä on erityisesti arvioitava vaikutukset yritysten kasvu- ja työllistämismahdollisuuksiin sekä Suomen ja Keski-Pohjanmaan houkuttelevuuteen koti- ja ulkomaisten yritysten, sijoittajien ja osaajien näkökulmasta. Sääntelyn purkua on jatkettava ja EU-sääntelyyn on vaikutettava siten, että yritysten kilpailukyky, kasvu ja työllistäminen saa riittävän painoarvon.

Hallituksen tulee mahdollistaa valtion tukitoimien saatavuus tilanteessa, jossa koronapandemia jatkuu ja Venäjän markkinan sulkeutumisesta aiheutuu vähäistä suurempia vaikutuksia elinkeinoihin.

Hallituksen tulee vahvistaa huippuosaajien, tutkimusammattilaisten ja osaavan työvoiman houkuttelua Suomeen nopeuttamalla asiantuntijoiden asettautumista yhteiskuntaan työperäisen maahanmuuton seurauksena sekä kehittämällä verotusta kilpailukykyiseksi.

Hallitusohjelmassa tulee tunnistaa keinoja, joilla madalletaan kynnystä osaajien ja heidän perheidensä asettautumisessa Suomeen. Osaamista tulee edelleen kehittää laadukkaalla koulutuksella ja jatkuvilla oppimismahdollisuuksilla huomioiden myös Keski-Pohjanmaan perinteisten elinkeinojen ja toimialojen uudistumistarpeet.

Hallituksen tulee panostaa tutkimustoiminnan kehittämiseen, joka luo pohjan startup- ja kasvuyritysten uusille innovaatioille. Samalla tulee varmistaa laadukas, soveltavaan tutkimukseen tähtäävä yliopisto- ja tutkimuslaitostutkimus maakunnan innovaatiokehityksen edistämiseksi. Keski-Pohjanmaan kansallinen ja kansainvälinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus tulee nostaa nykyisestä 0,4 prosentin tasosta 4 prosenttiin. Valtion T&K-tukea tulee kohdistaa erityisesti soveltavaan tutkimukseen. Maakunnan tutkimustoiminnan vaikuttavuutta tulee voimistaa edistämällä ja kehittämällä yritysten, tutkijoiden ja yliopistojen välistä yhteistyötä.

Hallituksen tulee luoda Suomelle kansainvälistymisstrategia, joka kattaa parhaiden suomalaisten startup- ja kasvuyritysten kansainvälistymisen tukemisen sekä toimenpiteet, joilla lisätään Suomen houkuttelevuutta ulkomaisten yritysten, osaajien ja sijoittajien näkökulmasta.

Suomi tavoittelee turpeen energiakäytön puolittamista vuoteen 2030 mennessä. Turve on energiatuotannossa paikallinen resurssi ja turvetoimialaa koskevat vähennysten tai alasajon seurauksena on odotettavissa suuria sosioekonomisia ja ympäristöllisiä alueellisia haittavaikutuksia. Haittavaikutukset korostuvat nimenomaan kunta- ja seutukuntatasolla. Hallituksen tulee tukea turpeen energiakäytöstä luopumisen seurauksena laajallekin alueelle ulottuvia haitallisia työpaikka- ja elinkeinomenetyksiä kompensoimalla välittömien ja välillisten työllisten työpaikkojen syntyä alueille ja tukemalla elinkeinojen monipuolistamista uusilla tukitoimenpiteillä ja avustusmuotoisella tuella. Edelleen hallituksen tulee tukea olemassa olevien yritysten ja TKI-instituutioiden välistä yhteistyön potentiaalia osoittamalla TKI-rahoitusta uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja korkean teknologian ratkaisujen luomiseksi erityisesti vihreän talouden aloilla. Myös turvetoitannosta poistuvien soiden ennallistamisesta ja jälkikäytöstä esimerkiksi tulevaisuuden metsätalouden tarpeisiin tulee huolehtia.

Hallituksen tulee turvata maatalouden toimintaedellytykset Venäjän Ukrainaan suuntautuneen hyökkäyssodan, siitä aiheutuneen energiakriisin ja yleisen hintojen nousun seurauksena ja usean taloudellisesti vaikean vuoden jälkeen. Luonnonhaittakorvausten taso tulee säilyttää, jolla luodaan vakautta ja turvaa viljelijöille vaikeassa kannattavuustilanteessa. Kannattavuuden aito parantaminen edellyttää reilusti toimivia elintarvikemarkkinoita. Hallituksen tulee edistää elintarvikevientä ja elintarvikeyritysten kansainvälistymistä lisäämällä vientiselvityksiä uusiin vientimaihin sekä tukemalla yrityksiä myynnissä ja markkinoinnissa uusissa kohdemaissa.

Turkiselinkeino on keskeinen osa Keski-Pohjanmaan alkutuotantoa ja tuottaa merkittäviä hyötyjä maakunnan aluetalouteen yritystoiminnan, työllisyyden, verotulojen ja muiden maksujen muodossa. Hallitus varmistaa, että turkiselinkeinon harjoittajilla säilyy vapaus ja Suomen perustuslain suoma oikeus harjoittaa ammattiaan voimakkaana ja veronmaksukykyisenä elinkeinona myös jatkossa.

3. Osaavan työvoiman saatavuus ja koulutus tulee turvata

Hallituksen tulee varmistaa, että hyvän koulutuksen mahdollisuudet turvataan kaikille. Tavoitteena tulee olla se, että kaikki nuoret saadaan koulutukseen.

Hallituksen tulee varmistaa, että maakuntien kasvutarpeisiin on saatavissa riittävästi uudistuskäykyisen ja uutta teknologiaa hyödyntävien yritysten tarvitsemaa osaavaa työvoimaa. Työvoiman saatavuudessa tulee hyödyntää myös kansainvälistä työperäistä liikkuvuutta. Hallituksen tulee luoda työperäiselle maahanmuutolle kokonaisuus, jolla mahdollistetaan riittävän laaja-alaiset tukitoimet sekä yksilöille että perheille työperäisen maahanmuuton tilanteessa. Hallituksen tulee tukea myös kuntia ja kuntien yhteistyötä työperäisen maahanmuuton tehostamiseksi.

Hallituksen tulee tukea työvoiman liikkuvuutta asumiseen liittyvin kannustimin, esimerkiksi helpottamalla monipaikkaista asumista, edistämällä paikkariippumattoman työn tekemistä, tukemalla työhön hakeutumiseen perustuvaa muuttoliikettä sekä erilaisin verotuskäytännöin.

Hallituksen tulee lisätä tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän joustavuutta ja monimuotoisuutta siten, että se mahdollistaa riittävän nopean työmarkkinatarpeeseen reagoinnin. Hankittu osaaminen ja opintokokonaisuudet tulee olla mahdollista lukea hyväksi myöhemmin erikseen suoritettavan tutkinnon osana. Koulutuksen resursseja tulee kohdistaa erityisesti täydennys- ja muuntokoulutukseen, jolla voidaan tukea erityisesti Keski-Pohjanmaan elinkeinojen, kuntien ja sosiaali- ja terveystoimijoiden työvoimatarpeita. Jatkuvan oppimisen mahdollisuudet kaikille halukkaille tulee varmistaa ja monimuotoisten oppimisympäristöjen luominen laadukkaan opetuksen toteuttamiseksi on turvattava.

Hallituksen tulee mahdollistaa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteiset opintopolut ja tutkintojen suorittaminen. Hallituksen tulee tukea digitaalisen ja vihreän siirtymän tarvitseman uuden osaamisen ja osaamisalueiden luomista ja koulutuslinjojen perustamista ammatilliseen koulutukseen ja korkea-asteelle, jota tarvitaan maakunnan vihreän siirtymän kokonaisuuden edistämiseksi.

Hallituksen tulee vahvistaa maakunnan pienten ja keskisuurten yritysten digi-osaamista ja intensiteettiä yrityksille suunnatulla monimuotokoulutuksella. Tieto- ja viestintäteknikan tutkintojen vuosittaista määrää ja työpaikkoja tulee nostaa vähintään 10 prosentilla riittävän digi- ja kyberosaamisen turvaamiseksi maakunnan kehittämisessä.

Hallituksen tulee suunnata jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen resursseja maakunnan työelämässä ja elinkeinoissa tarvittavien digitaalisten taitojen ja kyberosaamisen vahvistamiseen.

4. Digitalisaatio mahdollistaa maakunnan palvelujen kehittämisen ja menestyksen

Lähivuosina on edessä datatalouden aiheuttama globaali talouden uusjako. Erityisen riippuvaisia digitalisaation edistymisestä ovat ne, jotka asuvat ja elävät

keskustaajamien ulkopuolella, harvaan asutulla alueella. Hallituksen tulee varmistaa palveluiden saavutettavuus digitaalisesti koko maassa.

Hallituksen tulee vahvistaa määrätietoisin toimin kaikkia maakuntien datatalouteen liittyviä kansallisen kilpailukykyimme vahvuuksia, kuten systeemistä toimintatapaamme, digi-infran laatua, avoimen datan määrää sekä ICT-osaamisen tasoa. Hallituksen tulee kehittää myös kansalaisten digiosaamista ja lisätä ICT-osaajien määrää niillä toiminta-aloilla, kuten esimerkiksi maatalous ja turkistalous, joissa ICT-osaamisesta on puutetta.

Palveluiden digitaalinen saavutettavuus mahdollistetaan parhaiten riittävän nopeilla verkoilla (minimissään 100 Mbit) koko maassa. Hallituksen tulee tukea alueellisten laajakaistahankkeiden toteutumista, verkkojen laajentumista ja nopeutumista sekä tietopalvelujen saatavuuden parantamiseen tähtäävien hankkeiden toteutumista osoittamalla rakentamiseen ja hankkeiden toteutumiseen taloudellista tukea. Harvaan asuttujen alueiden kuntien taloudellista vastuuta laajakaistaverkkojen rakentamiskustannusten kattamisessa tulee pienentää.

Hallitus vauhdittaa vahvojen ja riittävän suurten ekosysteemien syntymistä tukemalla maakuntien ja maiden rajat ylittävää uudenlaista kokeiluyhteistyötä. Lisäksi hallituksen tulee tukea alueellisten verkostojen vahvistumista ja turvata kokeilutoiminnan edellyttämän lainsäädännöllinen ketteryys ja joustavuus.

Hallituksen tulee edistää asiakaslähtöisten, julkisten palvelujen digitalisaatiota edellyttämällä kaikkien julkisten palveluiden saatavuutta asiakkaalle yhteensopivan digitaalisen käyttöliittymän kautta.

5. Tulevaisuutta rakentava innovaatiopolitiikka uudistaa Keski-Pohjanmaata

Hallituksen tulee tukea maakuntien talouden kasvua parantamalla yritysten toimintaedellytyksiä sekä mahdollistamalla maakunnallisten yhteistyöjärjestelyjen toteuttaminen silloin, kun se edistää tuloksellisuutta ja on välttämätöntä.

Hallituksen tulee vahvistaa sekä palvelualojen että tuotannollisten alojen uusia toimintatapoja siten, että avoimella sektorilla on kyky toimia tehokkaasti myös työvoimapulatilanteessa. Hallituksen tulee suunnata kehittämispanoksia tuottavuutta noustaviin toimenpiteisiin, tekoälysovellusten käyttöönottoon ja digitaalisten toimintaympäristöjen luomiseen. Hallituksen tulee lisätä taloudessa olevan rahan kiertonopeutta keventämällä palvelualojen sääntelyä.

Hallituksen tulee tukea systemaattista alueellista kehittämistoimintaa edistämällä uutta tutkimus- ja kehittämispoliittista kumppanuutta sekä mahdollistamalla olemassa olevien resurssien yhdistäminen. Hallituksen tulee tasapainottaa maakuntien innovaatiorahoituksen kohdentamisessa olevia eroja siten, että Keski-Pohjanmaan innovaatiopolitiikan rahoittamiseen osoitetaan riittävä rahoitus (noin 50 M€ hallituskaudella).

Hallituksen tulee varmistaa Keski-Pohjanmaan vientivetoisten yritysten ja yhteisöjen kykyä toimia kansainvälisessä toimintaympäristössä edistämällä yhteisten

säännösten syntymistä. Hallituksen tulee aktiivisesti edistää maakuntien kasvua tukevan eurooppalaisen innovaatiopolitiikan kehittymistä.

6. Kansalaisten ja elinkeinojen saavutettavuus on elinehto

Toimivat liikenneyhteydet kytkevät Suomen elinkeinoelämän globaaleille markkinoille.

Suomen liikennejärjestelmä tulee nähdä osana kansainvälistä liikenneverkkoa, jonka laajentumista ja kehittymistä tuetaan vahvasti myös EU:n taloudellisin resurssein. Hallituksen tulee turvata liikenteen perusväylänpidon rahoitus osoittamalla väylien kunnossapitoon vuosittain vähintään 1,3 miljardia euroa. Perusväylänpidon 300 miljoonan euron vuotuinen tasokorotus tulee seuraavalla hallituskaudella turvata.

Toimintaympäristön muutokset ja suurinvestointien edistämisen tarve edellyttää riittävän nopeaa reagointia myös perusväylänpidon rahoituksen suuntaamisessa. Hallituksen tulee kehittää kykyä reagoida muutostarpeisiin ja niiden huomioon ottamiseksi perusväylänpidon suunnittelussa ja valtakunnallisesta 12-vuotisesta liikennejärjestelmäsuunnitelman tarkistusten ja päivittämisen yhteydessä.

Keski-Pohjanmaan maakunnan vientivetoinen talous ja elinkeinojen toimintakyky nojautuu vahvasti hyvään saavutettavuuteen. Hallituksen tulee parantaa maakuntaan ja maakunnasta ulospäin suuntautuvaa sekä maakunnan sisäistä saavutettavuutta osoittamalla eri liikennejärjestelmän kehittämis- ja investointikohteisiin niihin tarvittavat resurssit. Rahoituksen tulee sisältää myös asteittain toteutettava Keski-Pohjanmaan alueellisen tieverkon parantaminen.

Valtion väyläverkon investointiohjelmassa, väylänpidon perussuunnitelmassa ja suunnitteluohjelmassa tulee ottaa huomioon Keski-Pohjanmaalla suunnittelussa ja toteutuksessa olevat strategisesti merkittävät kehittämishankkeet, kuten Suomen energiamurrosta ja eurooppalaista vihreän siirtymää edistämistä mittavat tuulivoimahankkeet, akkuteollisuudelle kriittinen lithium-kaivoshanke sekä vetytalouden kehittäminen.

Hallituksen tulee käynnistää voimakkaat pääradan kehittämisen toimenpiteet pääväyläasetuksen palvelutasovaatimusten saavuttamiseksi Seinäjoki – Kokkola – Ylivieska – Oulu välillä vuoteen 2030 mennessä. Tavaraliikenteen taloudellisuutta ja tehokkuutta tulee lisätä saattamalla loppuun Ylivieska – Iisalmi välisen raideosuuden parantaminen. Hallituksen tulee kannustaa kansalaisia vähäpäästöisten liikennemuotojen käyttäjiksi edistämällä raiteitse tapahtuvaa lähiliikennettä kiskobussiyhteydellä Kannus – Kokkola – Pietarsaari välisellä raideosuudella.

Keski-Pohjanmaa ja Kokkolan seutukunta sijaitsee kansallisen turvallisuuden ja sotilaallisen uhkien näkökulmasta strategisesti merkittävässä liikenteen solmukohdassa, jossa yhdistyy valtateiden, rautateiden, meriliikenteen ja lentoliikenteen kokonaisuus. Hallituksen tulee edistää Suomen vientiteollisuuden huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden kannalta keskeisiä hankkeita tarjolla olevaa eurooppalaista CEF2-rahoitusta hyödyntämällä. Kokkolan satama tulee saattaa osaksi Ten-T -verkon ydinsatamien verkostoa.

Keski-Pohjanmaan maa-alueesta noin 80 prosenttia on metsiä. Hallituksen tulee kehittää metsäteollisuuden ja muiden teollisuusalojen kykyä saada tuotteita markkinoille kilpailukykyisesti sekä mahdollistaa taloudellisesti puun korjuun edellyttämän metsäautotiestön ylläpitäminen.

Hallituksen tulee kehittää liikenneverkkoa nopeat junayhteydet mukaan lukien mm. mahdollistamalla alueellinen raideliikenne eri työssäkäyntialueiden välillä työvoiman saatavuuden sekä tasapuolisen saavutettavuuden kriteereihin perustuen. Hallituksen tulee tukea digitalisaatioon perustuvien älykkään liikenteen ratkaisujen kehittämistä sekä tukea sähköistyvän lentoliikenteen kehittymistä sekä lainsäädännön osalta että tukeutumisjärjestelmien kehittämisen osalta markkinaehtoiseksi liiketoiminnaksi.

Hallituksen tulee tukea maakuntien liikenneinvestointien mahdollisimman nopeaa toteuttamista selvittämällä mahdollisuudet hyödyntää muun muassa hankekohtaisia yhtiöitä, yksityistä rahoitusta sekä valtion omien tukiluonteisten panosten muuttamista kilpailukykyä lisääviksi investoinneiksi.

7. Ekologisesti kestävä ympäristö ja toimiva aluerakenne ovat kiinteä osa Keski-Pohjanmaan kasvua

Keski-Pohjanmaalla ekologisesti kestäväällä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttävällä tavalla toteutettu luonnonvarojen hyödyntäminen, kiertotalous ja biotalouden perustuvat mahdollisuudet ovat keskeisiä maakunnan kilpailukykyyn, elinvoiman ja vetovoiman tekijöitä. Maakuntien kasvuun perustuva ympäristöpolitiikka tulee nähdä maakunnan elinvoiman osatekijänä ja mahdollistajana. Kasvua tukevalla maakunnallisella ympäristöpolitiikalla tuetaan myös uusien toimintatapojen käyttöönottamista.

Keski-Pohjanmaa on vahva biotalouden kehittäjä ja innovaattori. Hallituksen tulee edistää alueista lähtevää energiamurroksen toimeenpanoa ja kansainvälistä edelläkävijyyttä. Hallituksen tulee edistää erityisesti tuulivoiman, aurinkoenergian, biokaasutuotannon ja vetytalouden osaamista, teknologioita, vientiä ja uusia ratkaisuja sekä niiden käyttöönottoa energiaomavaraisuuden vahvistamiseksi maassamme.

Hallituksen tulee jatkaa metsien käyttöön pohjautuvan biotalouden kehittämistä, jossa otetaan huomioon Suomen kansalliset edut sekä pitkäjänteinen ja kestävä metsien hoito, ilmastotavoitteet ja metsin omistajuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

Hallituksen tulee kehittää kaavoituksen ja ympäristöhallinnon lupamenettelyn normistoa ja toimintatapoja joustavampaan suuntaan. Nykyinen kehitys on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Tavoitteena tulee olla tiivis, sujuva ja toimiva lupamenettelyprosessi, jossa otetaan huomioon avoimuuden, käsittelyaikojen nopeuden ja luotettavuuden näkökulmat. Samalla tulee arvioida sitä, miltä osin lupamenettelyä ja normistoa voidaan yksinkertaistaa ja purkaa em. tavoitteet ja ympäristönsuojelun näkökulmat huomioon ottaen.

Hallitus varmistaa maankäyttö- ja rakennuslain jatkovalmistelussa, että maakunnan asukkaiden valitsemalla maakuntavaltuustolla säilyy mahdollisuus ohjata maakunnan aluerakenteen muodostumista ja kehittymistä oikeusvaikutteisen maakuntakaavoituksen avulla ja maakunnan toiminnallisuutta edistävien tarpeiden lähtökohdista lähtien.

Keski-Pohjanmaan maakunnan eri toimijat sitouttava suunnittelu- ja neuvottelumenettely on osa älykästä kaupunki- ja aluepolitiikkaa ja sillä vaikutetaan mm. vetovoimaisten ja viihtyisien elinympäristöjen muodostumiseen. Hallituksen tulee korostaa ennakoivan, vuorovaikutteisen ja maakunnat osallistavan suunnittelun merkitystä ja edistää tällaisten toimintatapojen käyttöönottoa uusien säännösten tai määräysten sijasta.

8. Hyvinvointi ja turvallisuus kaikille

Hallituksen tulee edistää turvallisuutta, hyvinvointia ja viihtyvyyttä yhdessä erikäiset kansalaiset huomioivalla politiikalla. Alueiden ja kansalaisten osallistaminen yhteiseen päätöksentekoon ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen lisää tietoisuutta elinympäristöjen tilasta, vahvistaa kansalaisten kokemuksia yhteiseksi koettujen ympäristöjen merkityksellisyydestä sekä tavoittaa kaikenikäisiä osallistumaan päätöksentekoon.

Hallituksen tulee varmistaa varautumisen ja sisäisen turvallisuuden edistyminen ja yhteistyön sujuvuus sekä edesauttaa varautumisen toimintoihin ja sisäiseen turvallisuuteen kytkeytyvien palvelujen yhteensovittaminen kansalaisten, kaikkien julkisoikeudellisten yhteisöjen ja toimijoiden kesken.